

ՎԵՐՋԻՆ ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԳՈՒՉՆԵՐՈՒՆ

Մեր քերթի սոյն ատուայ քիւ 19—21-ում, Կ. Պոլսի «Նոր Հուր»-ից արտատպելով, սեւ էրնք Զ. Պրպետեանի «Այ կր բաւէ» պատասխանը քիւրք մամուլը յարուցած անտեղի վայնասուներն եւ անհիմն յերկուսններին:

Ի նկատի առնելով քիւրք մամուլի որո՞ օրգանների օտարուակաղ զեզուումները, Զ. Պրպետեանը նայնք քերթում (նունար 15-ի քում) ստորագրել է նայն ոչնչվ գրած մի յօդած, վերելի խորագրով, որ քերթում ենք ստրեւ:

Կարգ մը հանրածածոթ թիւքքերէն թերթերը լուած են քանի մը օրէ ի վեր: Զենք գրտեր ինչ պատճառով: Ամէն պարագայի, շենք կարծեր որ հայ խմբագրատպետներու պատշաճօրգոյնները եղած ըլլան պատճառը:

Հապա ինչ:

Զենք գրտեր:

Սա գրտենք միտայն՝ թէ այդ կարգ մը թերթերու լուսթրւնը այլևս կարող չէ ապահովեցնելու մեզ: Որովհետեւ վստահութիւն շունքնք ալ:

«Սոն Փոսթաճի մէջ—որ բողոքատարար վերապահ գտնւած է ու շափաւոր լտճախ—գրութիւն մը տեսանք անցեալ օր: Կը շեշտէին Շիւքրի Սարաջողուի խօսքերը հայերու մասին, ու կըսէր, թէ թիւքթիոյ հայերէն ոչ մէկ գտնգատ ունի:

Նայն «Սոն Փոսթաճ» շէք սակայն, որ տակէ մէկ քանի միտա առաջ Սելիմ Ռեզզի բերնով կը գատա—
(Շար. կարգալ 4րդ կշ)

պարտէր հայերը ու կասկածելի կը նկատէր զիրենց. Ինչ շուտ լեզու կը փոխեն: Ըսել է կարգ մը թիւրք լրագրողներու համար գողափորի, իտալի, իրաւունքի և արդարութեան շտապիչները պատահական բաներ են ու ենթակայ փշոյ հովիւն: Ինչպէս հիմա հաւատանք իրենց, ինչպէս վստահ ըլլանք, որ վաղը վերստին պիտի չփոխուին իրենց լեզուն. ու արամադրութիւնները: Ուրիշ և ինչպէս հասկանանք, թէ որն է իրենց անկեղծ կարծիքը, իրենց անկեղծ գգայումները: Երէկան թշուա մտ թիւնը, թէ այսօրուան քծիւքը:

Սոն Փոսթա, ինչպէս կարգ մը ուրիշ թերթի, ըսած էր, թէ հայերը կորսնցուցին վստահութիւնը: Ոչ մէկ պատճառ ունէին վստահութիւն շտածելու մեզի հանդէպ: Բայց մենք՝ հիմա մէկէ աւելի պատճառներ ունինք մեր վստահութիւնը զլանալու՝ այդ փորձած լրագրողներուն: Որովհետեւ շատ շատ անգամներ՝ անվերապահօրէն վստահեցանք իրենց խօսքերուն և ստէն անգամ տոտնց բացառութեան՝ հիասթափութիւն կրեցինք: Այլ չենք ուզեր յուսախաբ ըլլալ:

Էբրէմ Ուշաթլեկի էր վերոյիշեալ գրութեան մէջ կաւելցնէ, թէ թիւրքիոյ հայերը միակ բողանք մը ունին, այն է՝ թիւրք ապրիլ, թիւրք հողերուն վրայ:

Կը տեսնենք, որ մեր թիւրք պաշտօնակիցները լաւ կը տեղեկանան հայերու բողանքի մասին:

Իայց էբրէմ Ուշաթլեկի կը մտնայ, որ թիւրքիոյ հայերը թիւրք ըլլալէ առաջ հայ են ու հայ ըլլալէ առաջ մարդ:

Ինչպէս ամէն ժողովուրդ, հայ ժողովուրդին ալ բողանքն է ապրիլ ինքնութեամբ ու ծառայել մարդկութեան՝ հայ տնունով:

Վստահ ենք, որ եթէ մէկը ըսէր էբրէմ Ուշաթլեկի, թէ պէտք էր ուրանար իր ծագումը, էբրէմ Ուշաթլեկի պիտի ընվզէր ու մերժէր: Ուրեմն ինչպէս արգար կընայ ըլլալ միւսին համար բան մը, որ մէկուն համար անարգար է: Ռամկավարութեան տարբերակուն կանոնը չէ՛ անհատներու և ժողովուրդներու ազատութիւնը՝ իրենց ինքնութեամբ ապրելու, իրենց լեզուն խօսելու և պահելու իրենց մշակոյթը:

Ոչ որ իրաւունք ունի մեզ արգիլելու որպէս մարդ և որպէս հայ ապրելէ, քանի որ հայ ենք ծներ: Եւ ոչ որ կընայ պնդել, թէ մեզք գործել ենք հայ ծընելով:

Կարգ մը թիւրք լրագրողներ իրենք ալ պիտի ընդունին, եթէ պուտ մը արամադրութեամբ մտածեն, թէ հայերը օգտակար եղած են թիւրքիոյ լոկ որպէս հայ: Թրքութիւնը ինչ շահած է արգետոյ՝ երբ քանի մը հատ անարիւն խեղճեր ուրացած են իրենց ծագումը: Ոսէ երկիբ, սկէ ժողովուրդ ինչ կընայ շահել անհատներէ՝ օրոնք կուրանան իրենց ծագումն ու անունը ի խղիբ գձուձ շահերու: Այդ մէկ երկու ուրացողները աւելի լաւ քաղաքացիներ եղան թիւրքիոյ հանրապետութեան:

Այսպէս ինչ է ու վնասակար միջնագործան մտլինանդութեամբ մտածելու հայրենակցական հարցին: Երբ սկէ մէկը հաւասար ու ազատ կապրի մարդկային տարբերակ իրաւունքներու սահմանին մէջ. կասկած չկայ, թէ կը հանշնայ իր բոլոր պարտականութիւնները, որպէս հայրենակից: Իսկ լրագրողներն ու մտլարականները պէտք է կարգացած ըլլան, թէ ինչպիսի դեր մը ունեցաւ հայ տարրը վերջին պատերազմին, օրինակի համար Ամերիկայի մէջ: Եւ ամերիկեան մամուլը պանծացուց իր հայրենակիցները որպէս հայ ժողովուրդին հերոս գուակները: Ամերիկեան մամուլը պահ մը իսկ չվարանեցաւ հաստատելու, թէ ամերիկացիները ամերիկացի ըլլալէ առաջ հայ են, բայց միանգամայն Միացեալ Նահանգներու կատարեալ հայրենակիցներ:

Այս ըմբռնումը, այս մտայնութիւնը կակնկալելինք մենք՝ թիւրքիոյ ամակավար լրագրողներէն: